

Zadání regionálního kola ČLO, ročník 2020/2021

Milá/milý soutěžící!

Před sebou máš zadání čtyř úloh regionálního kola České lingvistické olympiády. Úlohy vycházejí ze skutečných jazyků, pravděpodobně je ale nebudeš znát. Pokud ano, je to výhoda, kterou není třeba zakrývat. Za chybná řešení body nestrháváme. Na řešení regionálního kola máš vyhrazeno 180 minut. Přejeme ti bystrou mysl a hodně štěstí!

Organizační tým ČLO

David Burda, Vojtěch Diatka, Barbora Dohnalová, Sára Elichová, Anna Fránová, Eliška Freiburgerová, Zuzana Gruberová, Haštal Hapka, Vojtěch Janda, Jiří Kozlík, Michal Láznička, Michala Lvová, Tereza Maláčová, Jan Petr, Michaela Svatošová

1 Ngalština (12 bodů)

Ngalština (lingala) je bantuský jazyk používaný v severozápadní části Demokratické republiky Kongo, velké části Republiky Kongo a částečně v Angole a ve Středoafričské republice. Mluví jím více než 10 milionů lidí.

Níže naleznete Otčenáš v ngalštině, avšak jednotlivé řádky modlitby jsou uvedeny v náhodném pořadí. Vaším úkolem je nalézt jejich správné pořadí. Úloha je možná zlá, ale naše (aneb jak by řekli mluvčí jazyka ngala: „mabe kasi na biso“). Pod ngalským překladem je uvedena česká verze Otčenáše (tentokrát ve správném pořadí), která by vám mohla pomoci.

- a) Bokonzi na yo eya
- b) Nioso yo olingi esalama
- c) Amen
- d) Bokonzi, nguya mpe nkembo ezali ya yo, mpo na libela na libela
- e) Awa na nse denge esalamaka na likolo
- f) Pesa biso bilei ya mikolo na mikolo
- g) Limbisa mabe na biso
- h) Nkombo ya Yo ezala na lokumo
- i) Lokola biso pe tolimbisaka mabe basali biso
- j) Batela biso mpo tokweya na komekama te
- k) Tata na biso ya likolo
- l) Kasi longola biso na mabe

1. Otče náš, jenž jsi na nebesích,
2. posvět se jméno tvé,
3. přijď království tvé,
4. buď vůle tvá
5. jako v nebi, tak i na zemi.
6. Chléb náš vezdejší (pozn.: každodenní) dej nám dnes
7. a odpusť nám naše viny,
8. jako i my odpouštíme našim viníkům
9. a neuveď nás v pokušení,
10. ale zbav nás od zlého.
11. Neboť tvé je království i moc i sláva navěky.
12. Amen.

Úkol 1. Přiřaďte k řádkům ngalského otčenáše jejich správné pořadí.

Úkol 2. Nyní přeložte do ngalštiny:

- a) nebe
- b) den

Úkol 3. A do češtiny (pozn.: překlad nemusí být k nalezení v textu modlitby):

- c) Mokonzi Salomo
- d) Tata, Mwana, mpe Molimo Mosantu

Autorkou úlohy je Eliška Freibergrová.

2 Pět národů irokézských (16,5 bodu)

Irokézové jsou jedni z původních obyvatel Severní Ameriky, kteří obývali oblast na severovýchodě Spojených států a jihu Kanady, kde jich dodnes žije kolem 125 000. Je to sdružení indiánských kmenů s podobnou kulturou, zvyky, a jak uvidíte v této úloze, i jazykem.

Jméno „Irokézové“ dostali od evropských kolonizátorů, kteří na ně narazili v 16. a 17. století při svých snahách osídlit tuto část amerického kontinentu; indiáni sami sebe nazývají Hodínöhsö:ni', „Lidé dlouhého domu“. V 16. století vytvořili tzv. Irokézskou konfederaci, známější pod názvem „Pět národů“, která sestávala z původních pěti kmenů: Mohawků, Onondagů, Oneidů, Cayugů a Seneců. (Později, v 18. století, se k Lize připojil ještě kmen Tuscarorů a konfederace byla přejmenována na „Šest národů“.)

Všechny irokézské jazyky jsou v současnosti vážně ohrožené, nejvíce mluvčích má mohawkština. V následující úloze máte k dispozici různá slova v těchto pěti jazycích a jejich český překlad. Vaším úkolem je zjistit, jak spolu jejich tvary souvisejí, a doplnit tabulku výrazy níže.

MOHAWK	ONONDAGA	ONEIDA	CAYUGA	SENECA	význam
	gáähgwa:'	yotahala		kä:hkwa:'	slunce
		ohní:ta'			měsíc
		ohne:kánūs	ohneganohs		voda
raeks			i:ge:s	i:se:k	jíst
rateränótha'		tehalihwákhwa'	horē:o:t		zpívat
āhskat		úška	sga:t	ska:t	jedna
tékeni			dekni:		dva
	áhsēh	áhs		sēh	tři
kayé:ri	gayí:h		gei:	ke:ih	čtyři
wisk	hwíks	wisk	hwíhs		pět
odžínekwar	otsí'tgwa:'			džitkwä:'ē:'	žlutý
	otgwēhda:'	onikwāhtala'		tkwēhtä:'ē:'	červený
rū:kwe	hē:gweh	lūkwé			muž
			agō:gweh		žena
é:rhar	tsí:hah		so:wa:s		pes

Úkol 1. Doplněte tabulku následujícími slovy:

é:lhal, íheks, wis, odzi:tgwa:', téken, áhsā, yakū:kwe, ē:ní'ta:', hodē:nó:da', kayé:, hōkwe, sgá:dah, gūnū:gweh, onekwāhtara, ílaks, ohné:ka, ahsē, ehni:ta, karáhkwa, yakōkwe, ohnéganos, hatēnotha', dégnih, hō:gweh, o:ne:ka', tekni:h, otgwēdz'ia:', odží:nkwala', yakūkwé, ēhni'da', ga:gwa:', dži:yāh, ēni'da:'

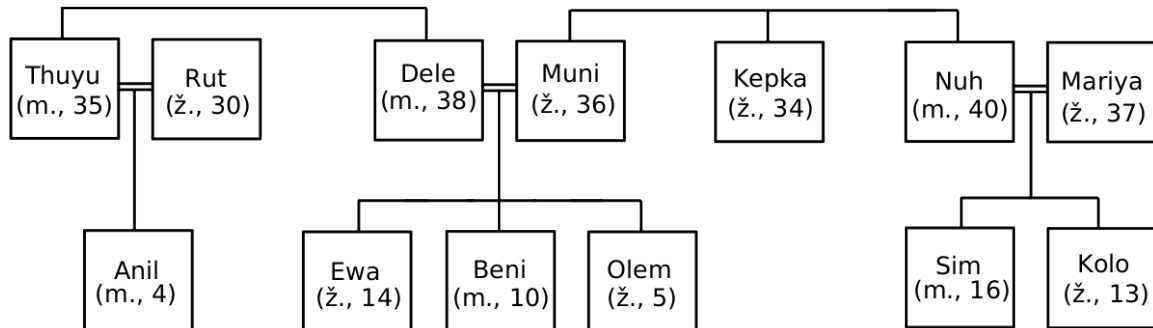
Poznámka. Vlnovka nad písmenem značí nosovku, čárka přízvuk, ä se vyslovuje jako æ. Dvojtečka za samohláskou tuto samohlásku prodlužuje, apostrof znázorňuje ráz, tedy pauzu mezi dvěma hláskami nebo na konci slova. Některé drobné rozdíly ve výslovnosti byly vynechány, pro úlohu nejsou podstatné.

Autorkou úlohy je Sára Elichová.

3 Kharijština (18,5 bodu)

Kharijština je mundský jazyk, kterým mluví asi 298 000 lidí ve středovýchodní Indii.

Níže najdete rodokmen jedné kharijské rodiny. V závorce pod jmény je uvedeno pohlaví a věk. Každý člen této rodiny nám pověděl něco o svých příbuzných – výroky a) až m).

- Bhaijna? nimi Thuyu.
- Didiina? nimi Muni. Đonkuijna? nimi Mariya.
- Sowjna? nimi Nuh.
- Didikiina? nimiki Olem ođoyo? no Ewa.
- Konon bahinina? nimi Olem. Didikiina? nimiki Ewa ođoyo? no Kolo.
- Đonkuijna? nimi Muni. Dad=iina? nimi Dele.
- Sowjna? nimi Thuyu. Be?ťina? nimi Anil.
- Dadakiina? nimiki Beni ođoyo? no Sim.
- Be?ťina? nimi Beni. Đonkuijna? nimi Mariya.
- Bhaikiina? nimiki Beni ođoyo? no Anil. Apaijna? nimi Dele.
- Konon bahinkiiina? nimiki Kolo, Ewa ođoyo? no Olem.
- Konon bahinkiiina? nimiki Muni ođoyo? no Kepka.
- Apaijna? nimi Nuh. Dad=iina? nimi Sim.

Úkol 1. Přiřaďte k výroky a) až m) jejich autory.

Úkol 2. Doplňte do následujících vět správné výrazy nebo jména:

- Muni: „_____ nimi Dele.“
- Kepka: „_____ nimi Nuh.“
- Ewa: „Konon bahinkiiina? nimiki _____.“
- Anil: „Dad=iina? nimi _____.“
- Beni: „_____ nimi Dele.“

Úkol 3. O pár let později měla Kepka syna jménem Caitu. Doplňte následující věty:

- Sim: „_____ nimi Caitu.“
- Kepka: „_____ nimi Caitu.“
- Caitu: „_____ nimiki Ewa, Olem ođoyo? no Kolo.“

Autorkou úlohy je Barbora Dohnalová.

4 Islandština (12,5 bodu)

Islandština je severogermánský jazyk z indoevropské jazykové rodiny. Mluví se jí víceméně výlučně na Islandu. Od devátého století se výrazně nezměnila, a tak je i v dnešní době možné číst několik století staré texty bez větších obtíží.

Níže se nachází třináct slov v islandštině a jejich překlady v abecedním pořadí.

a) bílstjóri	A. dudek
b) fuglsnef	B. generál
c) gæсахúð	C. husí kůže
d) gæsalappir	D. chodidla
e) herfugl	E. lůj
f) herstjóri	F. mořská nemoc
g) klæðaskápur	G. námořnictvo
h) lappir	H. nepromokavý námořnický oděv
i) mör	I. řidič
j) mörgæs	J. šatní skříň
k) sjóher	K. tučňák
l) sjóklæði	L. uvozovky
m) sjóveiki	M. zobák

Úkol 1. Přiřaďte k sobě odpovídající překlady.

Úkol 2. Přeložte do češtiny:

- a) veiki
- b) nef
- c) herklæði

Úkol 3. Přeložte do islandštiny:

- a) mořský pták
- b) husa
- c) auto

Poznámka. æ se vyslovuje jako aj, ð jako anglické th ve slově this. Lůj je živočišný tuk. Dudek je hmyzožravý pták s výraznou chocholkou na hlavě. V Norsku byl považován za předzvěst války a hladovění.

Autorem úlohy je Jan Petr.